

РЕЦЕНЗИЯ

От д-р Миглена Илиева Николчина професор в Катедра по теория на литературата към СУ „Св. Кл. Охридски

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в СУ „Св. Кл. Охридски по 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия – Западноевропейска литература), обявен в ДВ, бр. 105 от 11.12.2020 г.

В конкурса за ‘доцент’, обявен в ДВ, бр. 105 от 11.12.2020 г. за нуждите на Катедра по теория на литературата към Факултет по Славянски филологии на СУ „Св. Кл. Охридски“ участва гл. ас. д-р Камелия Светлинова Спасова, която е представила следните документи в pdf формат адрес <https://elearn.uni-sofia.bg/course/view.php?id=52751> като номерацията и имената на файловете съответстват на списъка, както следва:

1. Автобиография (файл с име *1.CV.pdf*)
2. Диплома за висше образование и приложение към нея – сканиран документ* (файл с име *2.DiplomaHE.pdf*)
3. Диплома за образователна и научна степен „доктор” – сканиран документ* (файл с име *3.DiplomaPhD.pdf*)
4. Диплома за научна степен „доктор на науките”, ако кандидатът има такава – сканиран документ* (файл с име *4.DiplomaDSc.pdf*)
5. Документ за научно звание или академична длъжност – сканиран документ* (файл с име *5.DiplomaAcadPosition.pdf*)
6. Удостоверение за трудов стаж по специалността (файл с име *6.WorkExperience.pdf*)
7. Документи доказващи изпълнението на изискванията по чл. 105, ал. 1, т. 2 (служебни бележки и удостоверения от работодател, ръководител на проект, финансираща организация или възложител на проект, референции и отзиви, награди и други подходящи доказателства) (файл с име *7.Artefacts.pdf* или *7.Artefacts.rar*)
8. Медицинско свидетелство, удостоверяващо психичното и физическото му здраве** (файл с име *8.MedicalDocs.pdf*)
9. Свидетелство за съдимост, удостоверяващо липсата на наложено наказание „лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност”*** (файл с име *9.CriminalRecordsCertificate.pdf*)
10. Списък на публикации, изобретения и други научно-приложни резултати:
  - а/ списък на всички публикации (файл с име *10A.AllPublicationsList.pdf*)
  - б/ списък на публикациите, представени за участие в конкурса (файл с име *10B.SelectedPublicationsList.pdf*)
11. Списък на публикации, конференции, проекти и научни ръководства, генериран от системата „Авторите”, в случаите когато кандидатът вече заема академична длъжност в СУ „Св. Климент Охридски” (файл с име *11.AuthorsSummary.pdf*)
12. Справка по образец за изпълнение на минималните национални изисквания за съответната научна област и допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ към която се прилагат необходимите доказателства (файл с име *12.CompletionMinRequirements.pdf*)

13. Справка за цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации (файл с име *13.Citations.pdf*)
14. Справка за оригиналните научни приноси, към които се прилагат съответните доказателства (файл с име *14.Contributions.pdf* или *14.Contributions.rar*)
15. Справка за показателите по чл. 112, ал. 2 с подходящи доказателства (с опис и приложения) (файл с име *15.Artefacts.pdf* или *15.Artefact.rar*, съдържащ опис и доказателствени приложения в *pdf* формат)
16. Научни трудове, представени за участие в конкурса, структурирани и номерирани според списъка по т. 10 б (файл с име *16.JointNumberedPublications.pdf* или архивирани в един файл *16.JointNumberedPublications.rar*, съдържащ представените за конкурса статии в *pdf* формат и номерация съобразно 10б)
17. Резюмета на рецензираните публикации на български език и на един от езиците, които традиционно се ползват в съответната научна област (в един документ) (файл с име *17.PublicationsSummary.pdf*)
18. Копие от обявата в Държавен вестник (файл с име *18.StateGazette.pdf*)

Кандидатката Камелия Светлинова Спасова е приложила множество научни публикации в научни списания и сборници и 3 монографии, едната от които е върху доктората ѝ и една в съавторство. За конкурса са представени 20 научни труда, които са извън дисертацията, както и монографията *Модерният мимесис. Саморефлексията в литературата* (София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021).

Камелия Светлинова Спасова е главен асистент в СУ „Св. Климент Охридски“ от 2013г., където преди това е асистент и хоноруван преподавател. През 2012г. защитава докторска степен към СУ „Св. Климент Охридски“ с дисертация на тема „Събитие и пример в порядъка на дискурсите за литературата. Проблемът за образцовата творба“. Тя е член на Факултетния съвет на Факултета по славянски филологии, на Управителния съвет на АРУКО, била е сътрудник „Литературна сесия“ и „Научни семинари“ към Културния Център на СУ „Св. Климент Охридски“, от 2009 година е редактор в „Литературен вестник“.

Камелия Спасова преподава курсове в СУ „Св. Климент Охридски“ и ПУ „Паисий Хилендарски“, била е гост-лектор на Славистичен институт, Философски факултет, Кьолнски университет. Огромна е активността ѝ както по отношение на педагогическата дейност, така и в изследователската работа, включително в рамките на научно-изследователски проекти на университетско, национално и европейско равнище. Значително е нейното участие в научни форуми и конференции, вътрешноуниверситетски, национални и международни. Тя е авторка на многобройни художествени и публицистични публикации, участва в множество журирания, съставителка е на научни сборници, редакторка е в сферата на научния и културния печат. Значително е нейното участие в многобройни интердисциплинарни семинари, като един от плодовете на тази ѝ дейност е монографията в съавторство с Васил Видински и Мария Калинова *Хаос и безредие. Случайното на езика, литературата и философията*, София: Литературен вестник, 2018.

Енергията, всеотдайността, творческата изобретателност, които Спасова влага в работата си, са завладяващи. Тя има харизматично въздействие върху студентите: трудно е да се преувеличи ролята ѝ по вдъхновяването на поколения от филолози, у които тя разпалва жаждата за знание и развитие. Сред многобройните ѝ публикации от последните години редица са в значителни международни списания. В рецензията си ще се спра най-подробно на монографията на Камелия Спасова *Модерният мимесис: Саморефлексията в литературата*, която е представена като хабилитационен труд. Този труд до голяма степен обхваща, систематизира и

придава цялостност на публикациите на Спасова след доктората и първата ѝ научна книга, като заедно с това продължава, задълбочава и прави видими теоретичните залози на предходния етап в работата ѝ. Подчертавам тази връзка, тъй като един от резултатите, който бързам да изтъкна в самото начало, е мощната обосновка и защита в настоящия труд на редица особености в подхода и научния почерк на Спасова, които в по-ранните работи понякога будеха възражения поради впечатлението за прекомерна хетерогенност, анахроничност и произволност на прокарваните връзки. Всъщност всяка от тези особености – хетерогенността, анахроничното засрещане и силовото съпоставяне най-вече, но не само, на понятийно ниво – са защитени по един поразителен за мене начин в *Модерният мимесис*, като самият обем (не просто като количество текст, а като обхват) очевидно е осигурил онова богато разгръщане на методологията на Спасова, което да демонстрира оперативната ѝ сила.

Накратко казано, този труд е мащабен. Той впечатлява с размаха си. Глава след глава той ни превежда от елинизма (но вгъвайки в този елинизъм неговите предходници) до трансхуманистичната днешна проблематика. И той прави това по забележително убедителен начин. Това е само по себе си успех, но това не значи, че е лесно да се изговорят на метаниво постиженията на този труд, освен ако той не бъде удвоен в духа на собствената му основна операция, която е именно удвояването. Т.е. всяка рецензия по силата на жанровите си ограничения неизбежно ще може да се спре само на определени аспекти от изследването на Спасова, като от друга страна би трябвало да артикулира и оня странен ефект на „модерния мимесис“, конципиран от авторката – работещ в случая като теоретичен, а не художествен инструмент – да превръща всяка исторически и теоретически дискретна концептуална конфигурация в прекодиране на всяка друга, след като обаче е влязъл във всяка от тях, преповторил ги е, удвоил ги е и така оразличил в собствената им тъждественост. В известен смисъл това изследване говори непрестанно за едно и също нещо – и то е обявено в заглавието, мимесисът като саморефлексия, като модерното, което го квалифицира, е предложено като типологична, а не времевка категория:

„Саморефлексивната позиция, в която миметичното е *рефлексивно, опосредено и дистанцирано*, наричам модерна – тя не е присъща на определен исторически период, а е типологична.“ (с. 67)

Това едно и също се оказва обаче поредица от генериране на нови кодове, нередуцируеми различия и в крайна сметка на един пъстър, жив, подвижен, вкусен, пищно разнообразен космос, при това космос изцяло направен от говоренето с думи за думи (за да перифразирам по памет едно ранно стихотворение на Албена Хранова). Миметично в процедурата си да удвоява казаното и протеично, доколкото винаги има още нещо, което някой е казал, изследването на Спасова непрестанно разказва за това как разказва, то е саморефлексивно и самоудвояващо се като предмета, който изследва. Така то създава своя свят, в който корабите плават в степента, в която носят товари от ръкописи, царствените страсти се проявяват в подаряване не на територии, а на библиотеки, а цивилизационните и политическите катаклизми се измерват в преместването от една читалня в друга (като изгнанието на Ауербах в Истанбул, което отваря за него достъп до библиотеката в доминиканския манастир „Сан Пиетро“) и от един материален носител (да кажем, папирус) в друг (пергамент). По тази траектория Камелия Спасова прекосява разстоянията от Омир до българските си съвременници, от Древна Елада до днешна Япония, от Одисей до робота. Това движение обаче не е нито хронологическо, нито пространствено: то следва логиката, определена от нея като репонятизация, и създава концептуални гнезда, конфигурирани чрез хоризонтални и вертикални, времеви и пространствени авторефлексивни удвоявания. Подобно на щипците на рака, удвояващ крилцата на пеперудата в очарователна част за *festina lente* (или на делфина, „втечняващ“ котвата), подходът на Спасова удвоява мъжественния филологически канон (другаде съм се опитвала да покажа защо присъствието на съвременнички няма значение) през една процедура, която бихме могли да изведем от Люс Иригаре. Но аз няма да правя това тук.

Един от множеството репери, които Спасова ни е поставила, за да навигираме теченията в нейната книга (която е в някакъв смисъл книга от репери), гласи, че

„Аргументът на Квинтилиан за отношението между аналогията и примера хвърля светлина върху една от водещите линии в тази книга: аналогията не е „паднала от небето“, тя стъпва не върху правилото (*ratio*), а върху примера (*exemplum*).“ (с. 39)

Самият пример обаче, бързам да уточня, е винаги стъпил върху пример. Преди да има пример, има ... пример. Иначе казано, ако Спасова говори за Данте и саморефлексивната му героиня Франческа, това е направено през Ауербах; ако говори за „Пясъчният човек“ на Хофман или за „Човекът, който дойде от Америка“ на Светослав Минков, това е през Фройд и Йенч. При двойното кодиране – което ще придобие теоретичната си артикулация през частта върху Лотман, но работи като методология на *Модерният мимесис* от самото начало - материалността, пък била тя и проблематичната материалност на литературната творба, непрестанно анихилира, за да бъде произведена именно и само като код. Тази неартикулирана онтологична предпоставка на работата на Спасова, която на древен догматичен език би могла да бъде определена като философски идеализъм, е една от поразителните ѝ връзки с днешния свят на нарастваща виртуализация с уговорката обаче, че тази връзка е щастливо разположена сред граматичните, скептичните и реторичните на античността. Защото ако трябва да говорим за книгата на Спасова като стил на изложение, може би тъкмо там би трябвало да търсим нейните образци.

Иначе казано, манифестираното връщане към филологията, което в книгата на Спасова преобръща преобръщането на Ницше от филолог във философ и работи като преобръщане на философската проблематика във филологическа метемпсихоза, отива отвъд мисленето на „една литературна история в парадигми“ (с. 50). Подходът на Спасова несъмнено прави и това. Литературната история е мислена в парадигми и дори самото съдържание на *Модерният мимесис* е пример за такова мислене. Всяка от главите – за да прибегнем до още едно понятиено сдвояване, с което Спасова работи – е едновременно хронос и кайрос, времева последователност и епифанийно излизане от времето. Най-вече обаче изследването на Спасова е пример за преминаване отвъд базата данни, отвъд машинното подреждане и алгоритмизацията на хуманитарното мислене тъкмо през и чрез достъпността на алгоритмизацията като инструмент. Така широката дъга от библиотеките на Александрия и Пергам до миметичните долини на роботиката се оказва подплатена от непредсказуемата новост на проследяването на феерията от „аномия и аномалия, превръщаща всеки опит за подреждане в безкрайна серия от преподреждания“ (56).

При това преподреждане Камелия Спасова е вместила и един значим епизод от историята на българската естетическа мисъл, включващ сблъсъка около „теория на отражението“ между Тодор Павлов и Исак Паси. Интересен и важен и сам по себе си, и заради теоретичните си залози, този епизод маркира също така своеобразния пробив, който *Модерният мимесис* прави в една зона, тежко идеологизирана по времето на социализма и поради това в много отношения табуирана. Това е един от пунктовете, в които изследването не само предлага серия от преподреждания, но и отваря бъдещи редици, при които специфичният български случай се оказва вход към нови репонятизации.

Едва ли е нужно да подчертавам след казаното до тук колко интересен и продуктивен е според мене погледът на Камелия Спасова както към разбирането на мимесиса като теоретичен проблем, така и към едно ново мислене на литературната история. Наред с другите ярки качества на Спасова като преподавателка, изследователка, поетеса и интелектуалка, този труд убедително защитава мястото ѝ сред най-значимите съвременни хуманитаристи.

Заклучение

Документите и материалите, представени от Камелия Светлинова Спасова отговарят на всички изисквания. Кандидатката в конкурса е представила трудове с висока научна стойност, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС 'доктор'. В работите на кандидатката има оригинални приноси, които са получили сериозен отзвук в работата на други учени. Научната и преподавателската квалификация на Камелия Светлинова Спасова е несъмнена.

След запознаване с представените в конкурса материали, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и убедено да препоръчам на Научното жури да подкрепи избора на Камелия Светлинова Спасова на академичната длъжност 'доцент' СУ „Св. Кл. Охридски“ по 2.1. Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия – Западноевропейска литература), обявен в ДВ, бр. 105 от 11.12.2020 г.

12. 04. 2021 г.

Рецензент:

проф. д-р Миглена Николчина